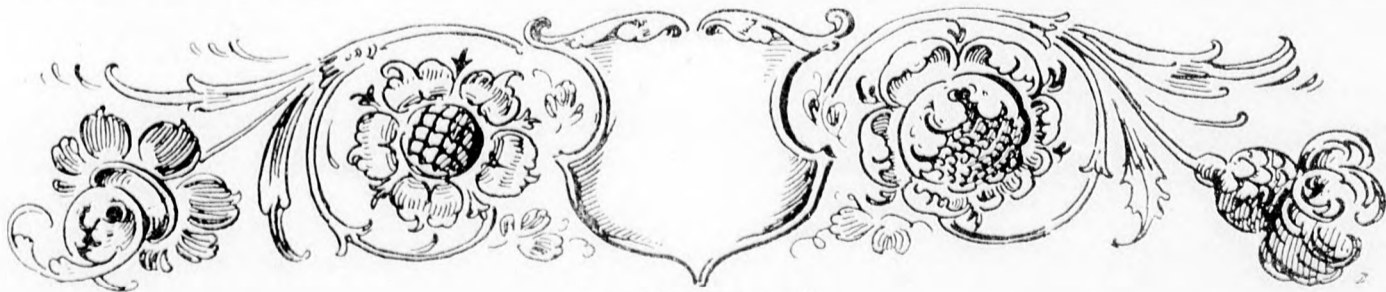


FAÉGETÉS IZZÓ PLATINATŰVEL.

Fatágyaknak izzó tüvel való diszítése nagyon régi eljárás. Az ó-korból, ugymint a középkorból ránk maradt használati cikkeken izzó fémesszközökkel felrajzolt diszitményeket, írásokat, számokat stb. találunk. Hordókat és szivar-dobozokat ma is ilyen izzó bélyegzővel jelölnek és díszítnek. De az izzó tüvel való rajzolás újabb eredetű, csak mintegy 10—15 éves.

Erdélyben a század elején igen sok ilyen izzó tüvel kivirágozott faedény és butor készült, s a kik Erdélyben jártak, azok előtt bizonynyal ismeretes egy főurnak tüvel égetett szép képei. Ez a diszítő eljárás azonban nagyon fáradságos volt; az illető művész előtt egy kis faszénnel megrakott serpenyő állott, melyben különböző alakú fafogantyúval ellátott vésők, tűk, csillagvasak izzottak. A kép vagy minta szerint azután vagy a tűt, vagy a vésőt vették ki a tűzből és rajzoltak vele a fára. Ily módon persze a vassal csak néhány vonást lehetett tenni, s újból vissza kellett a serpenyő parázsába izzítás végett szurni. Látni való, hogy ezzel az eljárással bizony nem igen haladt a munka, eltekintve attól, hogy a serpenyő parazsa rontotta a szoba levegőjét, s a vastűk, vésők fafogantyúja, mihamar oly meleg lett, hogy a kéz nem állta, s végre nagy hátránya volt ennek az eljárásnak, hogy a tű mikor a parászból kikerült, tüzes volt, és e szerint a vele rajzolt vonal eleinte nagyon mélyen beégett a fába, de hamar ki is hűlt, míg a vonal másik része már csak alig látszott meg, úgy, hogy egyenletes vonalat alig lehetett az ilyen tűkkel húzni. Az ötvenes években egy francia orvos

olyan orvosi műszert konstruált, a melylyel sebeket könnyen és tisztán lehetett kiégetni. Eme műszer fő alkotórésze egy kis hosszukás platinagyűszűből állott, a mely egy üres fémcsőre volt erősítve. A gyűszűt platina-taplóval megtöltötte, s ebbe olyan légkeveréket szoritott, a mely meggyújtva robbanás közben ég el; ilyen légkeverék a gáz és levegő, benzingőz és levegő, hidrogén és levegő stb. A platina-taplónak az a sajátossága, hogy likacsai között nagy mennyiségben süriti a gázokat. Ha már most ezt a platina-gyűszűt egy kis lángon izzásba hozzuk, durranólégkeveréket nyomunk bele, az a platina-tapló említett gázsüritő képességénél fogva a likacsok között elég, a platina-taplót izzásba hozza, a fejlődő hő pedig a külső platinagyűszűt teszi izzóvá. Minél erősebben nyomjuk a gázt a tapló likacsába, annál több gáz ég el, annál több hő fejlődik, s annál izzóbb lesz a platinagyűszű. Megjegyzem, a durranógáz szó ne ijessze meg bájos olvasónőmet, mert ez még magában korántsem veszélyes; hiszen minden tűzetben, a hol szeszégőt használnak, ilyen durranógáz, levegő és légszesz keveréke ég a zirkon-gyapot likacsai között el, s éppen ez a durranógáz elégése képes csak olyan nagy hőfokot fejleszteni, hogy a tűzálló gyapot-lapocskát fehér izzásban tartsa. Veszélyessé csak akkor válik a durranólég, ha nagy mennyiségben egyszerre gyul meg. Teszem, ha a gázcsapot nyitva feledjük, s a gáz a szobába ömlik, s itt a levegővel keveredik, s ha most égő gyertyával meggyünk be, az meggyul, felrobban; vagy ha benzinnel ruhát tisztítunk és az üveg leesik az



1. sz. Renaissance-szél.



2. sz. Tányér vagy dobozfedél.

asztalról, eltörlik, a benzín szétfut a padlón, sok benzingőz fejlődik, gyertyát gyújtunk, hát bizony a durranólég itt is felrobban, s elég hamar ez a készülék is teljesen ártalmatlan és veszélytelen műszer.

Egy találmány elnevezése nem jegyezte fel a történelmet, hanem a faégetésre, azzal a különbséggel, hogy a platinagyűszűt kivonat is egyenesen megrajzolhatta. Azóta a készülék általános, majdnem kizárólag izzó platínával készülnek. A faégetésre alkalmasak.

1. Platínátü parafafoglatu fémcsőre erősítve. A hegye a szűz a tüben van a platínapló. A fémcsővön keresztül nyomjuk bele a benzint. A fémcsőre egy gumicsövet húzunk, a mely a benzines csövet zárja.

2. A benzines üveg; bárminő vastagabb falu üveget is használhatunk, mert nem törik el oly könnyen. Az üvegre kaucsukdugót illesztünk, mely a benzint a csőbe hozza. Az üveg fenekére szivacsdarabot teszünk, s erre benzint öntünk. Az üveg felületét nyújtjuk, s így a párolgásnak nagyobb felületet nyújtunk. Az égés ez összekeveredik a benzingőzzel, s mint keverék jut a másik csőbe, s a beszorított levegő ebben raktározódik, ezáltal a fűvás egyenletesebbé válik.

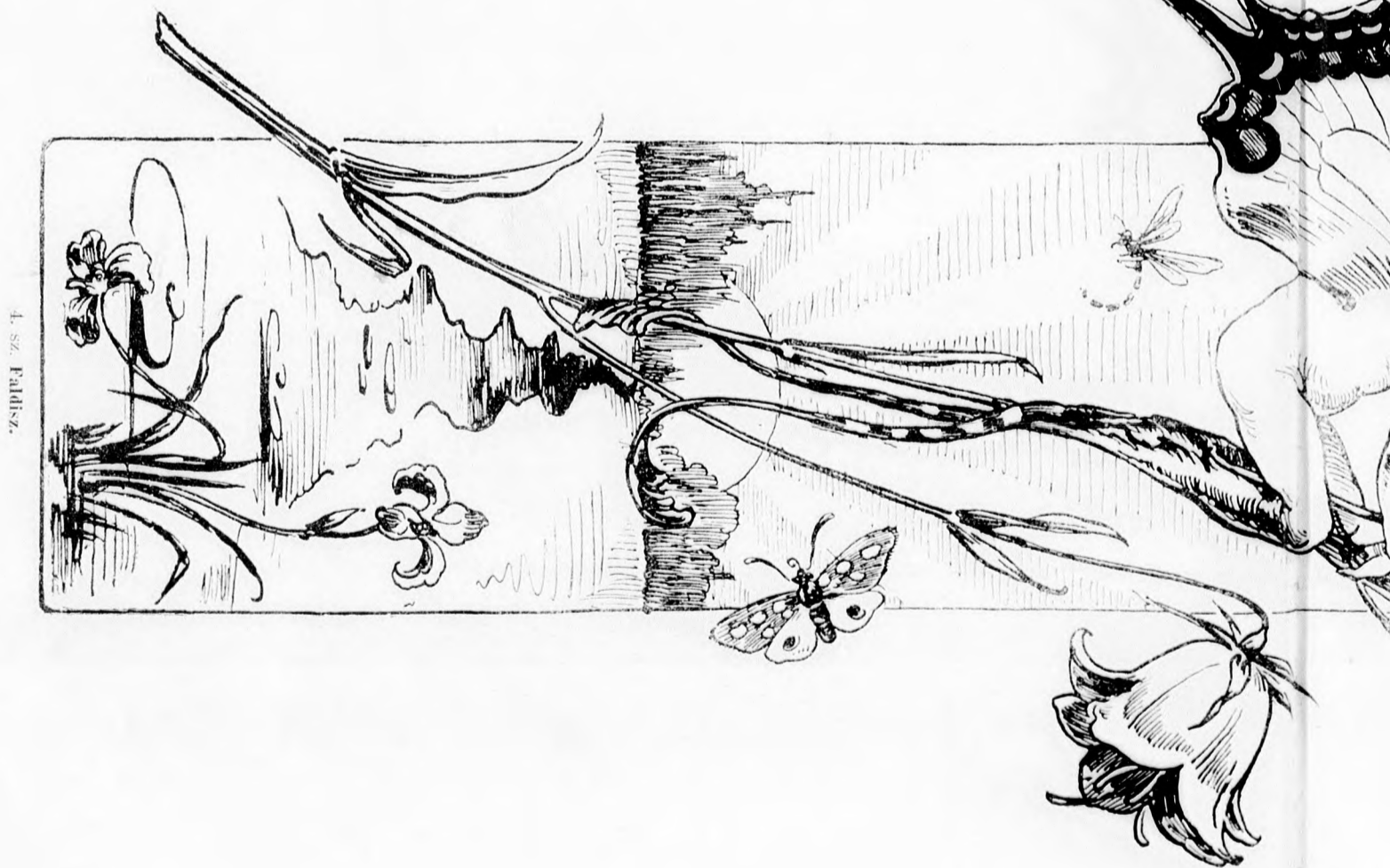
3. A fűjtató. Ez különféle; van lábbal vagy kézzel való fűjtató. Legegyszerűbb a kézfűjtató. Ez két, egymással gumicsővel összekötött üveg, melyben a levegő raktározódik, ezáltal a fűvás egyenletesebbé válik, s ez a tulajdonképpeni fűjtató.

Az égetésre legalkalmasabb fánemek a következők:

Nyárfá, fűzfa, körtefa, juharfa, paptársolyka, rózsafa. Ez utóbbi a Weissenbach báró, a ki az égetésnek mestere és szeretője, a ki a falapokat és nála láttunk remek rózsafalapokat égetéssel díszítve.

Tulajdonképpen minden fára égethetünk, de legszebb a nyárfá. Egy keménységű mindenütt, így tehát érthető, hogy beégetésével miér nem lehet az égetés.

De azért minta és a cél válogatja a fát is. Így például az előző tartójára, vagy a mosdó felett levő betétre bátran vehetjük nyárfát, melyet mintákat égetünk, nagyon hatásos.



4. sz. Faldísz.

benzínöz fejlődik, s most, hogy a cserepeket összesöpörjük, is felrobban, s elégeti a vigyázatlant. Óvatosan használva azon- zélytelen műszer.

re fel a történelem, ezt a fent leírt sebészeti műszert használta platinagyűszűt kihegyesítette annyira, hogy a legfinomabb készülék általánosan elterjedt, s mondhatni, a mai faégetések A faégetésre átalakított műszer a következő:

ve. A hegye a szükségletek szerint különböző alakú. Ebben tül nyomjuk bele a durranólevéget, benzingőzt és levegő keve- mely a benzines üveggel van összekapcsolva.

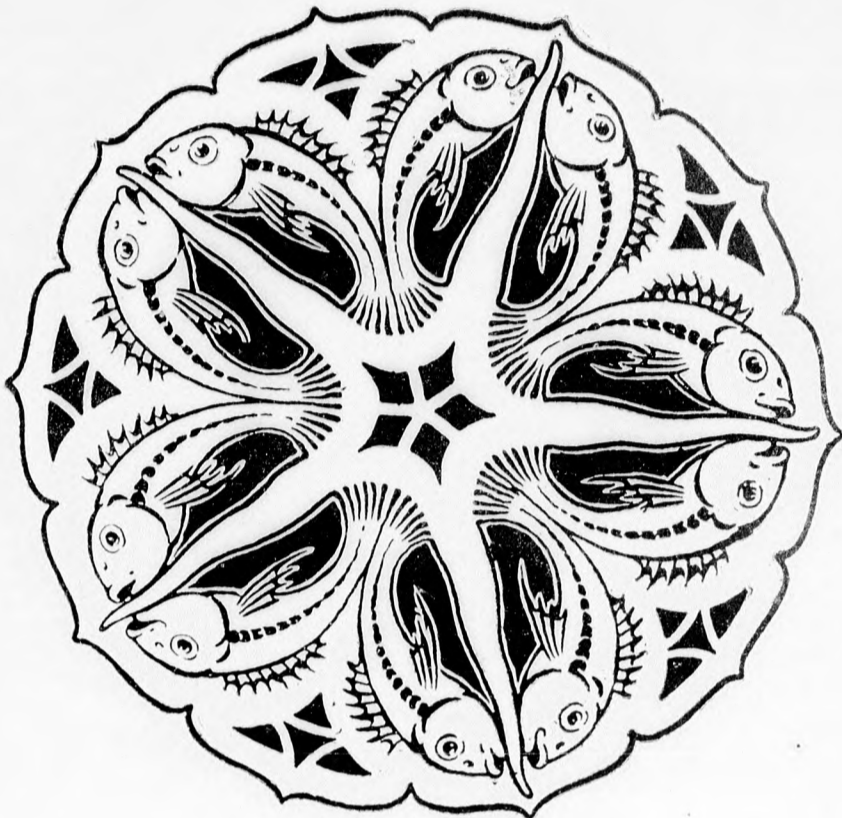
lu üveget is használhatunk erre a célra, vastagfalu üveg azért re kaucsukdugót illesztünk, a melyen két nyílás, s ebben két k, s erre benzint öntünk. A szivacs arra való, hogy az kiálljon tet nyujtsón. Az egyik csövön levegőt fújtatunk be az üvegbe, k jut a másik csövön a platinatűben levő tapló alá, itt össze- ost már lehet vele égetve rajzolni.

agy kézzel való nyomásra alkalmazott és van automatikus mással gumicsővel összekötött labdából áll: az egyik vékonyfalu l a fuvás egyenletessé válik: a másik gömb két szalaggal van

etkezők:

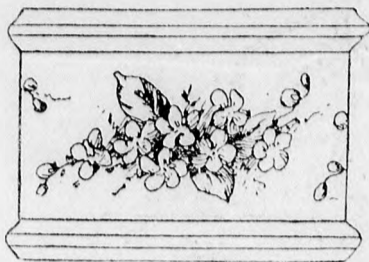
a, rózsafa. Ez utóbbit ugyan ritkán kapni nagyobb darabokban, e és szenedélyes gyakorlója, a világ minden részéből szerzett t égetéssel díszítve.

egszőbb *nyárfafa*. Ennek felülete sima, fehér, hibátlan, lehetőleg beégetővel miért tudjunk a legszebb egyenlő vonalakat húzni. s. Így p. az előszobába való székre, fürdőszoba törülköző- n vehetük nyárfát, de fenyőfát is, a melyre ha nagy széles



3. sz. Tányér vagy dobozfedél.





5. sz.

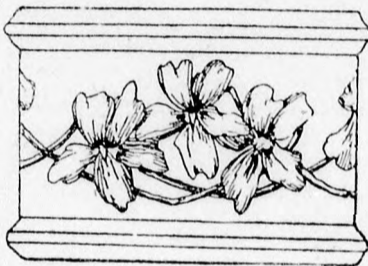
Ellenben egy finom kis amorettes rokokó-képhez vékony tü való és a leghibátlanabbul preparált juharta.

Szép hatása van az égetésnek a cédrusfán is, a melyen a kétféle barnás szín nagyon diszkrét árnyalatokat hoz létre s elegáns tárgyak készítésére rendkívül alkalmas.

Hogy mit égethetünk leginkább, vagyis mily célokra használhatjuk az égetéseket? Azt mondhatjuk, hogy mindenre. Sőt a leleményes ész még a mindennél is többet kitalál.

Égethetünk mennyezetet, padlót, butort, egész garnitúrát, butorokba betéteket, képeket, apró dísz tárgyakat, ajtó surportokat, evőeszközt. Égethetünk bőrt imitáló kéregpapírost, a mikor is ezt felhasználhatjuk ellenzőkre, mappákra, tapétákra. Gyönyörű festett és festetlen tárgyakat készíthetünk így. Égethetünk bőrt, minden célra bársonyt, posztót, filozellplüst (ezeket szabadban vagy nyitott ablaknál), sőt még bőrünkre is égethetünk, ha éppen egy extravagáns eszme erre készített bennünket.

Az égetésnek többféle válfaja van és mire szíves olvasóink az első nehézségeken átesnek és esetleg a leirtak után több szép dolgot készítettek: a jövő számban még néhány érdekes beégetési mód-dal ismertetjük meg őket.



6. sz.

## A munkák leírása.

### A minták átrajzolása.

A kik nem gyakoroltak a szabadkézi rajzban, azoknak hozzuk az átrajzoláshoz szükséges utasításokat is. A minták átrajzolása a festendő anyagra különböző. Mindig attól függ, mire akarjuk átvinni. Porcellánon, majolikán legszebb a rajz akkor, ha ónpapíron szurjuk át a mintát finom tüvel. Miután pontosan ráigazítottuk a simulékony staniolt, grafitporba mártott vattával többszörösen átkeféljük és ezután konturfeketével az ismert módon kirajzoljuk. Ez az átszurkált rajz eljárása a bársonyfestéshez is használható, világos bársonyra grafitporral, sötétre krétopporral dörzsölünk át.

Selyemre, fára pedig legcélszerűbb előbb egészen áttetsző kopirpapírral, vagy vászonra átrajzolni a mintát és akkor a vászon alá fekete (fehér hátulja) grafitpapírt téve kötötűvel, finomra hegyezett írónnal, vagy rajztűvel átnyomni. Sötét selymekhez fehér grafitpapírt veszünk. Végül megemlítjük a gáz, krepp dő sin, taille d'ecosse, egyáltalán áttetsző szövetekre való átrajzolást, a mely a legkönnyebb, mert csak ráfektetjük a szövetet a rajzra és finom vonásokkal utána húzzuk.

A lapunkhoz mellékelte két mintalapon levő munkák magyarázatát itt hozzuk és pedig:

I. mintalap. *Irisz-szel.* Ebédülőben, a hol faburkolat van, kellemes folytatást képez világos fára égetve ez a

kék liliomszél némely helyen, mint pl. ajtónál. Egész hosszú szárral rajzolhatjuk és inkább naturalisztikus alakban. Az ágak között itt-ott vizet festjük, vagy estéli eget, melyen a kékes liliomok előnyösen kiemelkednek.

II. mintalap. *Váza.* Csinos kis képet készíthetünk a fészekgalyak és madarakból összeállított mintából is. Ha nagyon fehér, hibátlan fát kapunk, ugy a legfinomabban kidolgozhatjuk ezt vagy más képet is, a mikor hatása a szépiaképpel vetekedik és bátran tehetjük plüssrámába szalondísznek.

1. sz. *Renaissance-szel.* Lapunk első oldalán egy alkalmas égető minta a német renaissance-stilben rajzolt szél is. Közepére esetleg cimert, vagy más középső képet is tehetünk. Természetesen tetszés szerint és a szükséghez mérten meg is nagyobbíthatjuk a mintát s ilyenkor eredeti szépsége annál jobban kidomborodik.

2-3. sz. *Tányér vagy dobozfedel.* Ezt a két mintát olvasóink különös figyelmébe ajánljuk. Tudniillik azoknak, kik az égetés művészetében még csak kezdők vagy tökéletesen járatlanok. Az a fő ugyanis, hogy az égetéssel foglalkozni akaró ügyességét először is oly minták utánzásával kísérelje, mely nem teszi különösen próbára türelmét. — Kis tányérokra, vagy kerek dobozfedélre alkalmas

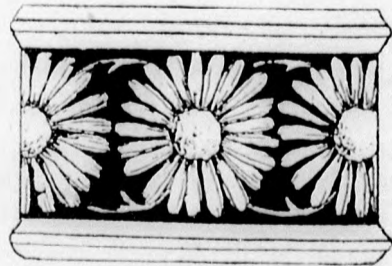
ez a két minta. Az egyiknek halak vannak stilizálva és ornamentál felhasználva, a másikon szitakötők és buzogány. Égetéshez nagyon alkalmas, különösen első munkának, mert a vonalak tisztán és érthetően vannak rajzolva s így könnyű az utánzásuk.

4. sz. *Faldisz.* Nagyon sokszor megessik, hogy szobánk falának egy vagy több helye üres marad. S bár képet oda nem akaszthatunk, üressége bántja a szépérzékkel bíró szemet. Ebben az esetben az égetés művészete ismét kiegészít a

bajból, a mennyiben lapunk 3-4-dik oldalán levő kedves mintát használjuk fel erre a célra. Az amorettes és harangvirággal összeállított képet finom fehér juhara égetjük, áttesshetjük lazurszínakkal is és sötétbarna széles keretbe foglalva, jól fog festeni bármely falon.

5-7. sz. *Asztalkendő-gyűrű.* Három szalvétagyűrűt látunk mai számunkban. A kik ezt esetleg nem használnák, alkalmazhatják picit kerek dobozokra, vagy más szélekre. Az egyik margarétás-virággal van díszítve és az alapja setéten pontozott (vagy esetleg pácolt is lehet.) A másik kettő nefelejts és ibolyás mintát mutat világos alapon.

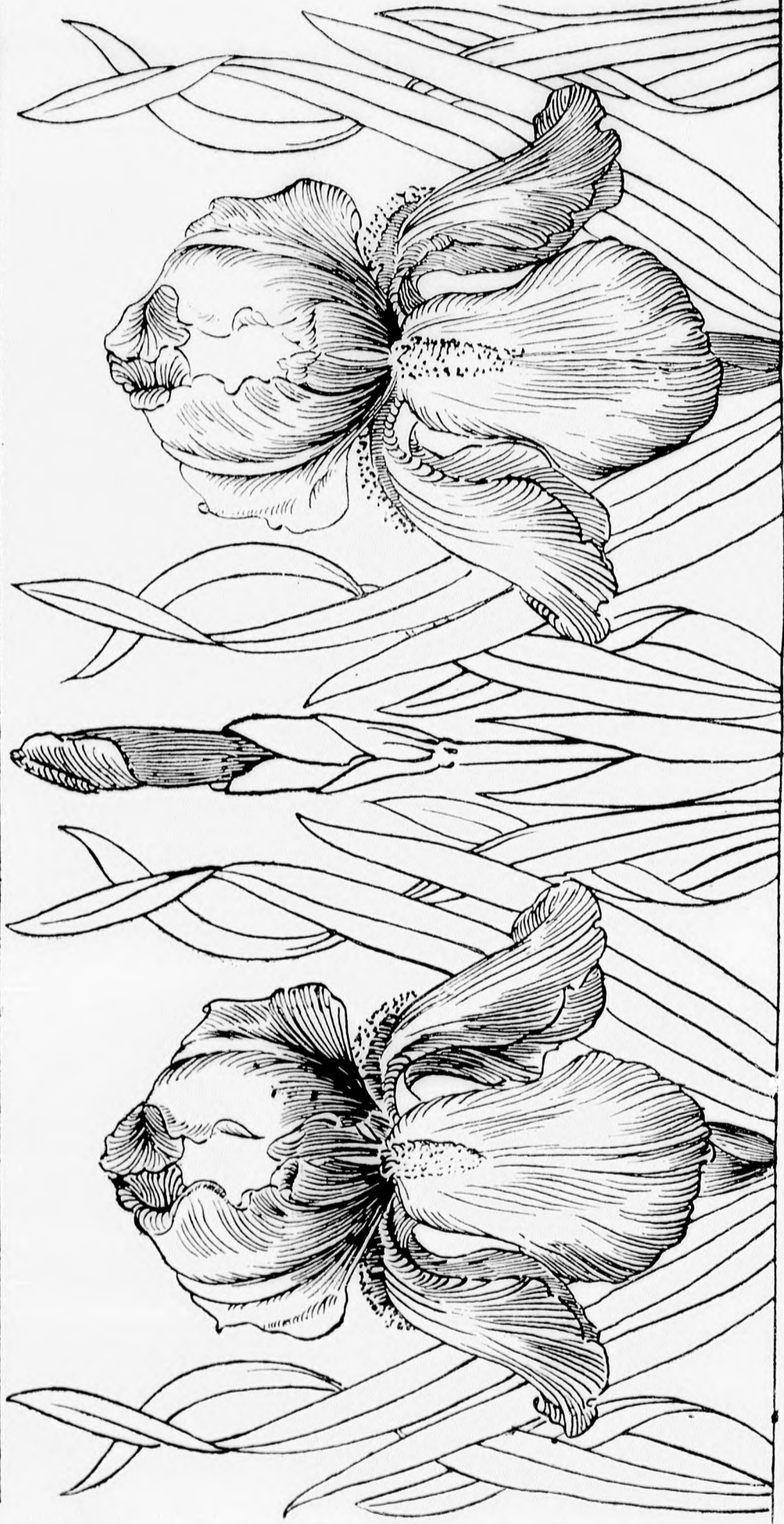
Mindannyit gyengéd lazurszínakkal is festhetjük, de mindég úgy, hogy a legvilágosabb foltokat a fának természetes fehér színe adja, különben mázolt és nehézkes hatású lesz. Pedig arra nagyon kell figyelnünk, hogy munkánk könnyed legyen, különben hiábavaló a fáradság.



7. sz.

A Tündér Ujjak rajzolója és magyarázója: Treitz Péterné.

Felelős szerkesztő: Csepreghy Ferencné. Kiadótulajdonos: Rákosi Jenő Budapesti Hírlap újságvállalata (igazgató: Zilahy Simon). Budapesti Hírlap nyomdája.



TÜNDÉR UJJAK.

IRISZ-SZÉL. Függetés.

I. mintalap.



TÖNDÉR UJJAK.

VÁZA. Faégetés.

II. mintalap.

